

« zurück blättern vor »

GATUNEK subst. m., ab 1618. **1)** ‘Art, Typ, Sorte; Klasse, Kaste, Herkunft’ – ‘rodzaj, typ, odmiana; sfera, kasta, pochodzenie’: 1618 RysProv CIV D9, SP17 *Im więcej gátunku, tym więcej fráfunku*. o (1690–1695) Mitte 18. Jh. SiPas 189r *Stali tedy Circa hoc Spectaculum [z powodu tego widowiska] Ludzie roznoego Gatunku y rozney Fantazyiey*. o 1749 BeimJelMed 675, SP17 *Dyfenterya dwoiakiego iest gatunku czerwona y biata*. o (1755–1758) 1772–1775 Boh.Kom. 4 75, L *Ludzie niższego gatunku mogą się żenić, kiedy im się podoba*. o 1777–1778 Wybicki 253 *[w sądzie] niech [...] takowego gatunku sprawy znajdują wpis sobie własny*. o (1816) 1978 Malwina *stuchala cierpliwie skarg cierpiących w jakimkolwiek bądź gatunku*. – (SŁA), TR, L, SWIL, SW (przen.), LSP, DOR. **2)** ‘systematische Grundeinheit in der Biologie, die Individuen umfaßt, deren Erbmerkmale gleich sind oder sich nur in geringem Grade unterscheiden, Gattung’ – ‘podstawowa jednostka systematyczna w biologii obejmująca osobniki, których cechy dziedziczne są jednakowe lub różnią się jedynie w niewielkim stopniu’: 1675 HaurEk 43, SP17 *Kączka [...] różnego gátunku narybek wygubi*. o 1785 Bot.Nar. 144, L *Układ roślin dzieli się na gromady, classes, rzędy, ordines, rodzaie, genera, gatunki species, odmiary, varietates*. o 1834 PT II 699-700, SJAM *Jest pomiędzy niemi / Gatunek much osobny, zwanych szlacheckiemii*. – TR, L, SWIL (h.nat.), SW, LSP (zool. bot.), DOR. **3)** ‘Menge von Individuen oder Gegenständen mit gemeinsamen Merkmalen, durch die sie sich von anderen unterscheiden’ – ‘zbiór osobników lub przedmiotów, których cechy wspólne wyodrębniają je z szerszego zakresu’: 1784 Cyank.Log. 92, L *Gatunek iest poięcie cząstkowe tego, co iest w iednotniku*. o 1833 SonKajs 1-2, SJAM *Rodzaj sonetów przyjął się dobrze w naszej mowie i rozwija się na wiele nowych gatunków*. – L, SWIL (fil.), Sw (fil.), LSP (fil.). **4)** ‘Qualität’ – ‘jakość’: (†1812) 1954 Tremb.Listy I 132, DOR *Każdy towar dla mnie przez niego brany jak najpodlejszy gatunek a jak najwyższą miał cenę*. o (1888) 1899 Jun.Bracia 261, DOR *Dobierali co najlepszych adwokatów, mecenasów najpierwszego gatunku*. – TR, L, SWIL, Sw, LSP, DOR. ◇ **Etym:** nhd. *Gattung* subst. f., ‘Dinge mit gleichen Merkmalen, (auch als philosophischer Begriff), Art; Qualität; systematische Grundeinheit in der Biologie’, GRI. ◇ **Komp:** *gatunkotwórczy* adj., zuerst geb. DOR; *wysokogatunkowy* adj., ‘von guter Qualität’, bel. seit 1950, DOR, zuerst geb. DOR. ◇ **Der:** *gatunkować* v. imp., ‘einteilen’, 1675 HaurEk 29, SP17 *Bydło ná oborze gatunkować*. Zuerst geb. TR; *gatunkowy* adj., ‘Adjektiv zu *gatunek*; (*ciężar gatunkowy* = spezifisches Gewicht)’, (1778) 1780 Kpcz.Gr.3 4, L *Wyraz gatunkowy, który ieden gatunek, zamykający w sobie wiele osobnych rzeczy, znaczy, n.p. człowiek*. Zuerst geb. L.

« zurück blättern vor »